

Ali Şükrü ÇORUK, Osmanlı Sarayında Gündelik Hayat, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2011, 573 S.

Doç. Dr. Ali Şükrü ÇORUK'un "Osmanlı Sarayında Gündelik Hayat" adlı kitabı Kitabevi Yayınları tarafından 2011 yılında İstanbul'da basılmıştır. 573 sayfadan oluşan çalışma, Hafız Hızır İlyas Ağa'nın "Letâif-i Vekayi'-i Enderûniyye" adlı eserinin yeni harflere aktarımı ile ortaya çıkmıştır. Türk Dil Kurumu'nca neşredilen "Yeni Türk Edebiyatı Kaynak Metinleri Dizisi"nde Ahmet Mithat Efendi'nin romanlarının bir kısmını Latin alfabesine aktaran Çoruk, son olarak kaleme aldığı bu eserinde de Hafız Hızır İlyas Ağa'nın koyduğu "Letâif-i Vekayi'-i Enderûniyye" başlığını muhafaza etmekle birlikte "Osmanlı Sarayında Gündelik Hayat" başlığını ekleyerek metni Latin alfabesine aktarmıştır.

"Osmanlı Sarayında Gündelik Hayat" adlı çalışma, "Önsöz", "Giriş", "Mukaddime", "1227(1812) Yılı Olayları", "1228(1813) Yılı Olayları", "1229(1813/14) Yılı Olayları", "1230(1814/15) Yılı Olayları", "1231(1815/16) Yılı Olayları", "1232(1816/17) Yılı Olayları", "1233(1817/18) Yılı Olayları", "1234(1818/19) Yılı Olayları", "1235(1819/20) Yılı Olayları", "1236(1820/21) Yılı Olayları", "1237(1821/22) Yılı Olayları", "1238(1822/23) Yılı Olayları", "1239(1823/24) Yılı Olayları", "1240(1824/25) Yılı Olayları", "1241(1825/1826) Yılı Olayları", "1242(1826/1827) Yılı Olayları", "1243(1827/1828) Yılı Olayları", "1244(1828/1829) Yılı Olayları", "1245(1829/1830) Yılı Olayları", "1246(1830/1831) Yılı Olayları" ve "Dizin" ana başlıklarından oluşmaktadır. Başlıklar, enderun mensubu Hızır İlyas Ağa'nın II. Mahmut döneminde sarayda kaldığı 1812-1831 yılları arasındaki olayları kronolojik olarak kapsamlı bir şekilde okuyucuya aktarmaktadır.

Çoruk, kitabının "önsöz" bölümünde, çalışmanın genel planı ve sınırları hakkında bilgi vermektedir. Çoruk, önsözde "Harem" kavramındaki yanlış algıdan ve padişahın hayatı ile alakalı kaleme alınan ruzname geleneğinden bahsettikten sonra Hafız Hızır İlyas Ağa ve "Letâif-i Vekayi'-i Enderûniyye"den bahseder. "Letâif-i Vekayi'-i Enderûniyye" geneli II. Mahmut ile alakadar olmakla birlikte, başta Hızır İlyas Ağa olmak üzere sarayda padişahın yakın çevresinde bulunanlar da doğruları ve yanlışlarıyla samimi bir üslup çerçevesinde eserde kendine yer bulmuştur. Saray halkının dili, mesleklerinde yükselme kaygısı, başkalarının yerine geçmek için yaptıkları ayak oyunları, mizah anlayışları, kıskançlıkları, üzüntüleri, sevinçleri, padişaha kendini beğendirme istekleri vb. türden insani ilişkileri; Ramazan hayatı, bayram törenleri, cirit, güreş ve tomak gibi padişahın huzurunda düzenlenen

spor faaliyetleri, saraydaki musiki ve edebiyat hayatı, padişahın İstanbul gezintileri, Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması, II. Mahmut'un yeni ordu kurma çalışmaları, Osmanlı-Rus Savaşı, Batılılaşma ve saray hayatındaki değişimler çalışmada yer olan bazı konulardır.

Çalışmanın hususiyle II. Mahmut ve Topkapı Sarayı ile alakalı bir boşluğu doldurduğu söylenebilir. Cahit Kayra'nın 1987'de "Tarih-i Enderun Letaif-i Enderun" başlığı ile neşrettiği çalışma mühim olsa da, eser metni okuyucuya tanıtma misyonunda olan ve yer yer atlamalar yapılan bir sadeleştirme örneğidir. "Letâif-i Vekayi'-i Enderûniyye"nin yeni harflere aktarımı ile oluşan ve bilimsel araştırmalar için malzeme sağlayan "Osmanlı Sarayında Gündelik Hayat"ın oluşumunda ise dikkat çeken bazı hususlar şunlardır:

Eser neşre hazırlanırken "Letâif-i Vekayi'-i Enderûniyye"nin tek yazma nüshası olan İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Halis Efendi Kitapları arasındaki TY 2429 numaralı kayıttan faydalanılmıştır. XIX. yüzyıl yazı dilinin örneği olarak yazılan çalışmada orijinal metnin diline müdahale edilmemiş, varak numaraları aynen yeni harflere aktarılmıştır. Okuyucuya kolaylık olsun diye metin içinde cümle halinde yer alan Arapça ve Farsça ifadelerin Türkçe tercümesi dipnotlarda verilmiştir. Eserin okuyucuya sağladığı bir diğer kolaylık ise Hafız Hızır İlyas Ağa'nın Farsça olarak koyduğu başlıkların hemen üstüne ilgili bölümde ne anlatıldığını açıklayan başlıklar konmuş olmasıdır. Hafız Hızır İlyas Ağa'nın orijinal başlıkları italik şekilde verilirken, Çoruk'un ilave ettiği açıklama mahiyetindeki başlıklar ise koyu renk veya büyük harfler ile verilmiştir. Metnin sonuna özel adları ihtiva eden bir indeks koyan Çoruk, eserin daha iyi tanıtılması adına, II. Mahmut dönemi ile ilgili görsellerden yararlanmayı da ihmal etmemiştir.

Çalışma, tarihî boyutunun haricinde edebiyat tarihimiz açısından da öneme haizdir. Divan edebiyatının son dönemine ışık tutan çalışmada, Enderunlu Vasıf Osman, Keçecizade İzzet Molla başta olmak üzere XIX. yüzyılda ön plana çıkan divan şairlerinin hayatı ve şiirleri hakkında bilgiler bulunmaktadır. Bu yönüyle şiirin, II. Mahmut dönemi saray hayatındaki yerini tespit etmek adına da dikkate değer bir çalışma olduğu söylenebilir.

Ensar KESEBİR*

* İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Öğrencisi, ensarkesebir@hotmail.com.